

pa smo se pomikali po časovni premici vedno dalje v preteklost: pisavo od leta 1800 do 1650 smo spoznavali iz dokumentov, ki smo jih razbirali pod budnim očesom dr. Koširja, skrivnosti pisav, nastalih med leti 1650 in 1450, pa smo odkrivali ob pomoči mag. Trpina. Vsi trije predavatelji so posebno pozornost posvetili že izboru dokumentov. Ti so se razlikovali med seboj tako v tematiki, izrazoslovju, slogu pisave. Vsak dokument so pospremili s kratko umestitvijo v zgodovinski prostor in čas, po branju pa so ga na kratko povzeli in interpretirali. Poskus, da bi slušatelji sami prevajali, je bil neuspešen, saj smo ob ukvarjanju s črkami pozabili na vsebino, nekaj težav pa so povzročale tudi jezikovne posebnosti tedanjega jezika. Ob tem se je rodila zamisel, da bi bilo morda smiselno organizirati tudi tečaj stare nemščine, saj bi to omogočilo lažje razumevanje vsebine starih dokumentov. Ideja je vsekakor vredna premisleka, saj bi med zaposlenimi v marsikateri kulturni in znanstveni instituciji brez dvoma našli ljudi, ki jih takšno izpopolnjevanje zanima.

Na koncu naj poleg dobrega in raznolikega izbora besedil pohvalim tudi odlično didaktično predstavitev in razlago posebnosti pisave, bogat izbor različnih rokopisov, potrpežljivost in vztrajnost pri razlaganju nekaterih razlik, ki so nam rade pobegnile iz miselnega polja, pa tudi izjemno pripravljenost vseh treh predavateljev za dodatna vprašanja in nasvete. Dragocena je bila tudi predstavitev ustreznih pripomočkov (slovarjev in drugih) pri razbiranju starih pisav. Čeprav je bila skupina precej heterogena glede na predznanje in hitrost učenja, menim, da smo vsi veliko pridobili. Še enkrat iskrena zahvala vsem predavateljem za izvrstno izvedbo tečaja.

Tečaja se je udeležilo petnajst kandidatov iz različnih institucij (Zgodovinski arhiv Ptuj, Nadškofijski arhiv Ljubljana, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Kranj, Zgodovinski arhiv Ljubljana – enota v Škofji Loki, Osrednja knjižnica Celje, Arhiv Republike Slovenije, Narodni muzej Slovenije in nekaj študentov z Oddelka za zgodovino na Filozofski fakulteti v Ljubljani). Raznolikost udeležencev glede na poklicno izobrazbo in zaposlitev kaže, da je zanimanje za učenje starih pisav veliko in da bi morda kazalo tako izobraževanje nadaljevati.

Darija Mavrič

Posvetovanje splošnih knjižnic Slovenije 2004. Sodelovanje in partnerstvo v digitalnem okolju

Digitalizacija je proces, ki združuje prizadevanja celotne Evrope, da bi obvladala in ustvarila digitalno

kulturno dediščino. Knjižnice sodelujejo z drugimi ustanovami (muzeji, arhivi itd.) in ustvarjajo digitalizirane materiale, dostopne vsem uporabnikom. Evropska komisija je že pred nekaj leti razglasila, da bo delovala kot koordinator te vitalne dejavnosti – digitalizacije. Ključni dogodek je bilo srečanje predstavnikov v Lundu na Švedskem aprila 2001; tam so soglasno sprejeli sklep, da je koordinacija nacionalnih iniciativ zaželena in potrebna, saj obstaja pri digitalizaciji še veliko ovir, ki jih bo mogoče odpraviti, če bodo države članice med drugim ustanovile tudi stalni forum za koordinacijo, razvijale mehanizme za promocijo dobre prakse in sodelovale pri ustvarjanju vidne in dostopne digitalizirane kulturne dediščine Evrope. E-evropski akcijski načrt 2002 je uvrstil digitalizacijo v središče dosežkov konceptov e-Evrope. V okviru Evropske komisije je nastalo več projektov, ki na različne načine združujejo prizadevanja posameznih držav za digitalizacijo in zagotavljanje dostopa do elektronskih servisov vsakomur in vedno:

projekt Minerva – www.minervaeurope.org/

projekt Minerva Plus –

<http://www.minervaeurope.org/whatis/minervaplus.htm>

projekt Calimera –

<http://www.calimera.org/default.aspx>

V okviru teh projektov obstaja vrsta izobraževanj o digitalnih in multimedijskih e-vsebinah, delavnic, posvetov, primerov dobre prakse itd. po vsej Evropi.

Kako sledimo tem smernicam v Sloveniji?

Slovenija sodeluje v dveh projektih 6. okvirnega programa Tehnologije Informacijske družbe, Minervi Plus in Calimeri.

V Minervo Plus je vključeno ministrstvo za kulturo. Cilj projekta je pospešiti digitalizacijo gradiva kulturne dediščine in vzpodbujati uporabo enotnih standardov za digitalizacijo gradiva. V okviru ministrstva za kulturo je bila letos v sklopu tega projekta ustanovljena koordinacijska strateška skupina, ki bo pripravila strategijo sodelovanja pri digitalizaciji v Sloveniji.

Cilj projekta Calimera je omogočiti, da bodo lokalne kulturne institucije lahko zagotavljale dostop do elektronskih servisov vsakomur in vedno. Pri tem bodo uporabljale napredne inteligentne sisteme, ki omogočajo dostop do znanja in virov znanja, s čimer bodo ustvarjale vseevropsko infrastrukturo za dostop do kulturne dediščine. Predstavnica Slovenije v projektu Calimera je Breda Karun, koordinatorica delovanja osrednjih območnih knjižnic v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK). Sodelovanje v projektu je zahtevalo ustanovitev nacionalne koordinacijske skupine, sestavljene iz predstavnikov knjižnic, muzejev in arhivov. To se je leta 2003 po posvetovanju splošnih knjižnic Slovenije tudi zgodilo. Slovenska nacionalna skupina opravlja koordinacijsko delo v zvezi s sodelovanjem v projektu Calimera, zadala pa si je tudi nalogo vzpodbuditi konkretne projekte, ki zadevajo knjižnice, arhive in muzeje (KAM) ter zbuditi zanimanje za to tematiko na ministrstvu za kulturo, ki se je

v ta proces vključilo s sodelovanjem v projektu Minerva Plus. Kar zadeva konkretne projekte je potrebno razviti model regionalnega/lokalnega portala. Na njem bi zbrali tiste vsebine, ki so že na voljo in digitalizirali nekatera določena gradiva. Ob povezavi splošnih knjižnic z drugimi organizacijami lokalne in regionalne skupnosti (arhivi, muzeji, turistične institucije itd.) bi glede na možnosti modularno gradili portal. Že leta 2003 je bila ustanovljena delovna skupina, ki pripravlja strukturo in vsebino portala. Poimenovala ga je Portal KAMRA – virtualni regijski pomnilnik (**K** – knjižnice, **A** – arhivi, **M** – muzeji, **RA** – regija). Rezultati dela te skupine so bili že predstavljeni na posvetovanju slovenskih splošnih knjižnic leta 2004, nadaljnje delo pa je vezano na sodelovanje osrednjih območnih knjižnic in oblikovanje vsebinskega dela portala po regijah. Naloge za naprej so načrtane in jih bomo v okviru osrednjih območnih knjižnic začeli opravljati že konec tega leta.

Hkrati z graditvijo digitaliziranih vsebin in z vsemi elementi, ki so vključeni v ta proces – odkrivanje in pridobivanje virov, opis virov, kriteriji selekcije, vsebina, uporabniki, avtorske pravice, strojna in programska oprema itd. – morajo knjižnice razmišljati tudi o kanalih za prenos oziroma dostop do digitalnih virov in zagotoviti višje pasovne širine povezav, ki bodo omogočale hitre in zanesljive prenose in dostope do podatkov. Tudi pri tem smo v Sloveniji že naredili korak naprej.

Slovenske osrednje območne knjižnice so leta 2003 v sodelovanju z Izumom in Arnesom ter ob podpori ministrstva za kulturo in ministrstva za informacijsko družbo pripravile projekt Regionalne informacijske mreže (RIM), ki je zajemal načrt infrastrukturnega opremljanja osrednjih območnih knjižnic (širokopasovne komunikacije, strežniki za učinkovito upravljanje in zagotavljanje varnosti omrežja ter strežniki za podporo vsebinam), vizijo vključevanja samostojnih knjižnic na območju osrednjih knjižnic ter okvirne sklope vsebin, ki jih je potrebno zgraditi v okviru RIM-a. Razvoj vsebin se je začel z razvijanjem virtualnega regijskega pomnilnika Kamra, za širokopasovne povezave pa je bil v okviru ministrstva za informacijsko družbo objavljen razpis za vzpostavitev širokopasovnih komunikacij, ki omogoča črpanje sredstev iz evropskih strukturnih skladov. Pri obveščanju o tej možnosti za pridobitev finančnih sredstev za vzpostavitev širokopasovnih povezav po regijah so vlogo koordinatorja med različnimi institucijami na območju (knjižnice, muzeji, arhivi, izvajalci) odigrale tudi osrednje območne knjižnice. Zdaj je razpis še aktiven, izvajalci za zgraditev širokopasovnih povezav po posameznih regijah se nanj prijavljajo. Če bodo vloge ugodno rešene, naj bi bili posamezni projekti po regijah končani do oktobra 2005.

Akcije za digitalizacijo, načrtovanje splošno dostopnih multimedijskih vsebin ter širokopasovnih povezav in povezovanja med različnimi ustanovami v Sloveniji so vzpodbudile članice Sekcije za splošne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, da so letošnje posvetovanje slovenskih splošnih knjiž-

nic (27. in 28. septembra v Kranjski Gori) organizirali pod naslovom Sodelovanje in partnerstvo – digitalno.

Vsi prispevki posvetovanja so dosegljivi v elektronski obliki na spletni strani: <http://www.lj-oz.sik.si/sk-posvetovanje04/program.htm>. Zato v nadaljevanju podajam le kratek povzetek dogajanja na posvetovanju.

Prvi dan posvetovanja so povabljeni predavatelji iz Slovenije in tujine predstavili različne vsebine, pristope in načrte pri povezovanju knjižnic in drugih ustanov pri oblikovanju in ponudbi raznovrstnih digitalnih virov ter multimedijskih e-vsebin za različne javnosti v sedANJI in prihajajoči digitalni dobi. Jelka Gazvoda, državna sekretarka na ministrstvu za kulturo, je predstavila dogajanja med knjižnicami, arhivi in muzeji v Evropi in Sloveniji v digitalizaciji, Martina Rozman Salobir, pomočnica ravnatelja v Osrednji knjižnici Celje, pa na podlagi obdelanih vprašalnikov, ki jih je posredovala knjižnicam in nekaterim drugim inštitucijam v Sloveniji, trenutno stanje na področju digitalizacije v teh ustanovah v Sloveniji – stanje digitalnih zbirk in e-vsebine, ki jih že ponujajo uporabnikom. Predavatelja iz tujine Chris Batt, direktor sveta muzejev, knjižnic in arhivov (vladna razvojna agencija) v Veliki Britaniji, in Gunnar Urtegaard, direktor Pokrajinskega arhiva v eni od zahodnih provinc na JZ Norveške, sta nam predstavila digitalno sedanjost in sodelovanje med arhivi, muzeji in knjižnicami v svojih državah, ki je že korak naprej pred našo v Sloveniji. Slišali smo nekaj primerov dobre prakse in ugotovili, da je naša pot v to smer kar pravilno načrtana. Zanimiva je bila tudi predstavitev Dušana Kričaja, sekretarja centra vlade RS za informatiko, ki je predstavil storitve e-uprave. Kar hitro smo se v tem procesu našle tudi splošne knjižnice, saj bi lahko kot inštitucije, odprte vsem slojem prebivalstva, dejavno ponujale tudi določene storitve e-uprave. Franja Gabrovšek je predstavila zelo dober primer povezovanja med lokalnimi oblastmi, knjižnicami in drugimi ustanovami ter Regionalno razvojno agencijo Gorenjske, saj so v regionalno-razvojni program Gorenjske 2002–2006 vključene tudi knjižnice kot središča vseživljenjskega učenja. Andreja Pignar, direktorica izobraževalnih programov na Dobi Maribor, je predstavila primer učenja na daljavo prek interneta, Irena Sešek, predsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) v obdobju 2001–2003, pa je predstavila Manifest ZBDS o razvoju slovenskega knjižničarstva, torej vizijo slovenskega knjižničarstva, ki opredeljuje tudi položaj in vlogo knjižnic v informacijski dobi.

Drugi dan posvetovanja smo namenili digitalni prihodnosti v Sloveniji. Breda Karun je predstavila koncept delovanja in sodelovanja osrednjih območnih knjižnic kot pobudnic sodelovanja v regiji, Zoran Krstulovič, pomočnik ravnatelja v Narodni in univerzitetni knjižnici, koncept digitalne knjižnice, ki jo gradijo v NUK-u, Marta Seljak, Apolonija Marolt Zupan in Davor Bračko z Inštituta informacijskih zna-

nosti v Mariboru, online referenčni servis (elektronski servis slovenskih knjižnic "Vprašaj knjižničarja"), Oskar Wolf, sistemski administrator v Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani, pa dosedanje rezultate oblikovanja portala KAMRA.

Posvetovanje smo končali z okroglo mizo, kjer smo poskušali zbrati vse tisto, kar se dogaja v digitalizaciji in v zvezi z e-vsebinami v knjižnicah, arhivih in muzejih v Sloveniji ter začrtati pot naprej. Ugotovili smo, da moramo v ospredje postaviti vsebine in uporabnike teh vsebin, ki pa jih ne zanima, kje so te vsebine, na kakšni tehnološki platformi in kako so organizirane. Prizadevanja vseh sodelujočih v tem procesu – knjižnic, arhivov, muzejev, izobraževalnih in drugih ustanov, ministrstev itd. – morajo biti

usmerjena v sodelovanje in ustvarjanje skupnih digitalnih in e-vsebin, dostopnih najširšemu krogu prebivalstva. Predstavniki vseh sodelujočih ustanov so se strinjali z začrtano potjo in potrdili nadaljnje sodelovanje, sprejeli pa smo tudi nekaj konkretnih sklepov, ki jih bomo v okviru sekcije za splošne knjižnice posredovali ustreznim institucijam.

Viri:

Portal Kamra – virtualni regijski pomnilnik – delovno gradivo

Smernice Pulman - www.mb.sik.si/PULMAN.htm

Barbara Kovář

Prepis listine, s katero je Maksimiljan I. dne 29. 2. 1504 Ljubljani podelil pravico voliti župane. Z razstave Ljubljanska mestna uprava od prvega župana dalje (1504–2004)